

1) Dramatická výchova ve výuce českého jazyka

Dramatická výchova a její vztah k divadlu a dalším oborům

Dramatická výchova jako interdisciplinární obor

- divadlo a dramatická umění
- pedagogika
- psychologie
- společenské vědy
- umění

Otázky?

- 1) co je divadlo?**
- 2) co je dramatická situace?**
- 3) kdo je divák?**
- 4) znázorňuje divadlo vždy děj?**
- 5) na co působí divadlo?**
- 6) je rozdíl mezi divadlem a dramatem?**

Divadlo

= “činnost, při níž herci předvádějí na jevišti fiktivní lidské osudy nebo děje pro diváky v hledišti.” (Zd. Hořínek, *Divadlo jako hra*, Brno: Blok, 1970)

- nápodoba
- kolektivní umění
- přímá komunikace s divákem

dramatická situace - obsahuje nějaký konflikt, překážku...
divák sleduje jednající osoby na jevišti

Divadlo působí jak **na rozum** (přemýšlí nad jednáním postav), tak **na emoce** diváka (spolu s postavami situace prožívá, soucítí s nimi).

Drama:

- a) pojmenování pro konkrétní dramatické dílo (*Hamlet*);
 - b) pojmenování činoherního typu divadla nebo literárního druhu;
 - c) název pro žánr;
- Je vždy založeno na jednání postav v situacích, které obsahují konflikt a tvoří děj.
 - Obsahuje přímou řeč - dialogy, monology.
 - Obvykle je drama realizováno pomocí divadla.

Paradivadelní systémy

= využívají divadelních prostředků k jiným aktivitám než estetickým;

Trojí charakter:

- 1) slouží k edukaci (výchově, vzdělávání);**
- 2) slouží terapii (psychodrama, dramaterapie, sociodrama, psychogymnastika, teatroterapie);**
- 3) na rozhraní edukace a terapie (sociální divadlo, divadelní sporty, storytelling, LARP (“hraní rolí naživo))**

LARP

je druh rolové hry, ve které lidé hereckým způsobem ztvárňují činy svých postav. Účastníci většinou oblékají kostýmy, interagují mezi sebou a s okolním prostředím, přičemž usilují o splnění cílů své postavy ve fiktivním světě, vytvořeném ve světě skutečném.

Smyslem larpu je hlavně zábava a zážitek účastníků, obvykle nemá žádné publikum. Přesto jsou larpy obvykle fotogenické, především díky propracovaným kostýmům, výpravě a herním výkonům hráčů. Reflexe z her, ať už psané či ve formě fotogalerie či videa, jsou v komunitě oblíbené, neboť umocňují zážitek ze hry. Ty zpravidla pramení z prožití příběhu prostřednictvím postavy či kompetitivního fyzického boje. Všechny konflikty ve sdíleném fiktivním světě mohou být řešeny jako ve skutečnosti (reálně, diegeticky) nebo různými zástupnými mechanismy (pravidly).

Cíle dramatické výchovy:

- pedagogické, prostředky divadelními a dramatickými

Společné znaky divadla, dramatu a dramatické výchovy:

- 1) vstupování do rolí a postav;
- 2) hra-fikce;
- 3) vyprávění přes situace;
- 4) přítomnost konfliktu;
- 5) základní dovednosti (řečové, pohybové, hudební...);
- 6) přítomnost emocí, prožívání;
- 7) divadelní jazyk (kostýmy, scéna, rekvizity, hudba, mluva, pohyb);
- 8) metafora;

9) způsob poznávání (objasnění lidských zkušeností prostřednictvím příběhů lidí z různých dob)

10) zpracovávaná témata (úhel pohledu na svět, hlavní myšlenka díla, další myšlenky...)

- vztahy (k lidem, k sobě samému, ke světu)

- témata (moc, láska, nenávist...)

V jakých oblastech - s jakými tématy může být dramatická výchova užitečná ve vzdělávání?

Rozdíly mezi divadlem, dramatem a dramatickou výchovou:

- 1) **adresát** (divadlo ovlivňuje diváka, dram. výchova je zaměřena na samotné herce - hráče);
- 2) **cíl** (pro divadlo je to inscenace, pro dram. výchovu rozvoj jedince);
- 3) **přítomnost diváka** (divadlo bez diváka nemá smysl; dram. skupina - uvnitř skupiny, i když publikum není vyloučeno...)
- 4) **specifický prostor** (jeviště - hlediště x pro dram. výchovu není speciální prostor potřeba)

- 5) míra připravenosti a improvizace (v divadle je produkce “nazkoušená”, improvizace herců spíše omezená);
- 6) Míra esteticko-uměleckých a divadelně-řemeslných parametrů (mluvní dovednosti herců, odborná režie, řemeslně dobře vytvořené kulisy...)

Dramatická výchova a myšlenkové proudy v pedagogice:

- **personalistické** teorie (žák je zodpovědný za své učení, je respektována jeho svoboda a osobnost; hlavním úkolem učitele je vést žáka k seberealizaci);
- **kognitivně psychologické (konstruktivistické)** teorie (proti pasivnímu předávání poznatků, jde o “konstruování” vědění);
 - **z pohledu žáka:**
 - učení je aktivní proces;
 - motivace je klíčem k učení;
 - zkušenost má pro učení zásadní význam;
 - lidé jsou určeni k vytváření hypotéz

z pohledu učení:

- učení probíhá ve vztahu k životu;
- učení je sociální aktivita;
- učení vyžaduje čas (k úvahám...);
- učení je zaměřeno na porozumění a výkon;

z pohledu učitele:

- učitel usnadňuje (plánuje, organizuje) učení žáků;
- učitel je průvodce (směřuje, radí);
- učitel má otevřenou mysl (sám se učí ze zkušeností);
- učitel je podporou (navrhuje, doporučuje, vybírá);
- učitel stanoví hranice...

- **sociokognitivní teorie** (sociální a kulturní kontext; sociální skupina...)

Dramatická výchova a společenské vědy a umění

- poskytování námětů, témat...
- divadlo obsahuje více složek v sobě (výtvarnou, hudební, pohybovou, literární...)
- možné tematické okruhy dramatické výchovy
 - **jedinec a svět kolem něho** (rodina, vlastní identita, přátelé, autorita, celebrita, hmotné a přírodní prostředí, práce, činnosti, charakter, hodnotové žebříčky...)
 - **společnost jako celek** (geografie, vztahy mezi národy, etnografie, životní prostředí, negativní

**společenské jevy (rasismus, agresivita...), nábožen.,
filozofie, ekonomika - nezaměstnanost, bezdomovectví,
historie - totalitní systémy...)**

Charakteristika dramatické výchovy:

**= “učení zkušeností, tj. jednáním, osobním,
nezprostředkovaným poznáváním sociálních vztahů a dějů,
přesahující aktuální reálnou praxi zúčastněného jedince. Je
založena na prozkoumávání, poznávání a chápání
mezilidských vztahů, situací a vnitřního života lidí
současnosti i minulosti, reálných i fantazií vytvořených.
Toto prozkoumávání a poznávání se děje ve fiktivních
situacích prostřednictvím hry v roli, dramatického jednání v
situacích“. (E. Machková)**

J.M.W. Turner

Základní principy dramatické výchovy:

- 1) princip divadelnosti (využití lidské schopnosti tvořit / hrát svým jednáním fikci);**
- 2) princip dramatičnosti (zaměření obsahu hry/fikce na konflikty a jejich řešení);**
- 3) princip hry (hra na něco, hra jako)**
 - a) má svá pravidla, dobrovolně přijatá, ale závazná;**
 - b) je vykonávána podle časových a prostorových hranic;**
 - c) je spojena s pocity radosti, napětí, s vědomím jiného bytí...**

